

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ

ΕΙΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΛΕΓΧΟΥ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ
ΨΥΧΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ

Ταχ. Δ/ση : Αριστοτέλους 17
Ταχ. Κώδικας : 104 33
Πληροφορίες : Δώρα Ιωάννου
Τηλέφωνο : 210-5221963
: 2132161004
Fax : 210-5221963
E - mail : diannou@yyka.gov.gr

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ Ανεξάρτητη Αρχή
Φακ. Υπόθεσης:
Αρ. Πρωτ. 53451/10.12.2013

Αθήνα, 03 / 12 / 2013

Αριθμ. Πρωτ. : 134

ΠΡΟΣ: Δ/ση Ψυχικής Υγείας

ΘΕΜΑ: «Υποδοχή & διερεύνηση από υπηρεσίες ψυχικής υγείας & κοινωνικής πρόνοιας αιτημάτων ανηλίκων, που δεν συνοδεύονται από τους γονείς τους»

ΣΧΕΤ.: Το από 31-7-2013 έγγραφο της Δ/σης Ψυχικής Υγείας με συνημμένο το αριθμ. Πρωτ. Φ.1000.2/24645/2013/20-6-2013 έγγραφο του Συνηγόρου του Πολίτη.

Είναι γεγονός ότι πολλές φορές οι επαγγελματίες και οι Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας/Πρόνοιας, βρίσκονται σε αμηχανία, κατά πόσον νομιμοποιούνται, να διερευνήσουν ή και να αναλάβουν θεραπευτικά, περιπτώσεις ανηλίκων χωρίς την παράλληλη παρουσία, σύμφωνη γνώμη και πλήρη ενημέρωση των γονέων ή των εχόντων την επιμέλεια ανηλίκων. Το έγγραφο του Συνηγόρου για το οποίο ζητούνται οι απόψεις της Ειδικής Επιτροπής, αναπτύσσει το ζήτημα της υποδοχής και διερεύνησης του αιτήματος του ανηλίκου. Δεν θίγει όμως το θέμα της ανάληψης του ανηλίκου σε θεραπεία .

ΥΠΟΔΟΧΗ ΚΑΙ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΟΥ ΑΙΤΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΝΗΛΙΚΟΥ

Οι προτάσεις του Συνηγόρου διαμορφώνουν ένα πλαίσιο υποδοχής και διερεύνησης του αιτήματος του ανηλίκου που δεν συνοδεύεται από τους γονείς του.

Η ανάλυση του θέματος από τον Συνήγορο είναι εμπεριστατωμένη και οι προτάσεις είναι σύμφωνες με τη Διεθνή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού, (ΔΣΔΠ), τη σχετική νομοθεσία και τον Κώδικα Δεοντολογίας (ΚΔ) της Παιδοψυχιατρικής Εταιρείας Ελλάδος-Ενώσης Ψυχιάτρων Παιδιών και Εφήβων, (ΠΕΕ-ΕΝΩΨΥΠΕ), και διασφαλίζουν τα δικαιώματα των ανηλίκων ασθενών.

Η Ειδική Επιτροπή, ξεκινά με την παραδοχή, ότι βασικό κριτήριο για την προσέγγιση του ανηλίκου που απευθύνεται σε υπηρεσία ψυχικής υγείας ή πρόνοιας, αποτελεί η αναγνώριση της υπεροχής του συμφέροντος του παιδιού έναντι των λοιπών συμφερόντων με τα οποία διαπιστώνεται τυχόν σύγκρουση. Βεβαίως συνεκτιμάται η ηλικία και η ψυχική και νοητική κατάσταση και ωριμότητα του παιδιού.

Σχετικές αναφορές:

ΔΣΔΠ, Άρθρο 3 παρ1 Σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν στα παιδιά, είτε αυτές λαμβάνονται από δημοσίους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής προστασίας είτε από τα δικαστήρια, τις διοικητικές αρχές ή από τα νομοθετικά όργανα, πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού.

Άρθρο 3ο Κώδικας Δεοντολογίας της ΠΕΕ-ΕΝΩΨΥΓΠΕ Σχέσεις παιδοψυχιάτρου με το παιδί, τον έφηβο και την οικογένειά του:

4. Υπάρχουν καταστάσεις όπου διαφέρει η άποψη του παιδιού/εφήβου από αυτή των γονιών/κηδεμόνων σε σχέση με τη διάγνωση, την πρόληψη, τη θεραπεία ή την κοινοποίηση πληροφοριών. Σε τέτοιες περιπτώσεις, ο παιδοψυχίατρος θα εργαστεί προς την επίλυση των διαφορών ανάμεσα στα μέλη της οικογένειας. Κατά την διαδικασία αυτή, ο παιδοψυχίατρος θα πρέπει να λαμβάνει συνεχώς υπόψη του την ευημερία και την ψυχική ανάπτυξη του παιδιού / εφήβου, τη φύση των οικογενειακών σχέσεων και τις ευθύνες, καθώς και τα νομικά και ηθικά δικαιώματα των γονιών και των τέκνων.

5. Σε περιπτώσεις που οι γονείς του παιδιού-εφήβου είναι διαζευγμένοι ή σε διάσταση, θα πρέπει εφ' όσον είναι εφικτό να ενημερώνονται για την διαγνωστική και θεραπευτική διαδικασία και οι δύο γονείς. Αυτό ισχύει και σε περιπτώσεις που η κηδεμονία ή η φροντίδα του παιδιού ανήκει σε τρίτα άτομα, ιδρύματα ή υπηρεσίες.

Χωρίς να παραβλέπεται ότι η συνεργασία με τους γονείς προς όφελος του παιδιού αποτελεί ζητούμενο, η Ειδική Επιτροπή τάσσεται, υπέρ της σύνταξης και υποστήριξης ενός πλαισίου υποδοχής των ασυνόδεντων ανηλίκων (ιδίως εφήβων) που θα αφορά την υποδοχή και αξιολόγηση του αιτήματος τους από τις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας/Πρόνοιας, όπως περιγράφεται στο έγγραφο του Συνηγόρου (σελίδες 5 και 6).

ΑΝΑΛΗΨΗ ΑΝΗΛΙΚΟΥ ΣΕ ΠΑΙΔΟΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ

Όσον αφορά την ανάληψη ανηλίκου σε θεραπεία, χωρίς τη συναίνεση των γονέων του, το θέμα χρήζει μεγαλύτερης προσοχής, καθώς ανακύπτει ζήτημα στάθμισης μεταξύ του δικαιώματος στην προσωπικότητα αφενός, και του δικαιώματος στη γονική μέριμνα αφετέρου. Συχνά, εξάλλου, στο πεδίο αυτό εγείρονται αμφισβητήσεις και ψυχιατροδικαστικά θέματα, ιδίως σε περιπτώσεις δικαστικής σύγκρουσης μεταξύ των γονέων, παραμέλησης ή και χρήσης βίας. Διεθνώς πάντως αναγνωρίζεται ότι το δικαίωμα του ανηλίκου να αποφασίζει μόνος του για την υγεία του τελεί σε συνάρτηση με την ωριμότητά του.

Συναφείς είναι εδώ οι ακόλουθες διατάξεις:

1. Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ν. 2101/1992), άρθρο 12.

1. Τα συμβαλλόμενα κράτη εγγυώνται στο παιδί που έχει ικανότητα διάκρισης το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης της γνώμης του σχετικά με οποιοδήποτε θέμα που το αφορά, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις του παιδιού ανάλογα με την ηλικία του και με το βαθμό ωριμότητάς του.

2. Κώδικας Ιατρικής Δεοντολογίας (ν. 3418/2005) Άρθρο 12

§ 2. Προϋποθέσεις της έγκυρης συναίνεσης του ασθενή είναι οι ακόλουθες:

α) Να παρέχεται μετά από πλήρη, σαφή και κατανοητή ενημέρωση, σύμφωνα με το προηγούμενο άρθρο.

β) Ο ασθενής να έχει ικανότητα για συναίνεση. Αν ο ασθενής είναι ανήλικος, η συναίνεση δίδεται από αυτούς που ασκούν τη γονική μέριμνα ή έχουν την επιμέλεια του. Λαμβάνεται, όμως, υπόψη και η γνώμη του, εφόσον ο ανήλικος, κατά την κρίση του ιατρού, έχει την ηλικιακή, πνευματική και συναισθηματική ωριμότητα να κατανοήσει την κατάσταση της υγείας του, το περιεχόμενο της ιατρικής πράξης και τις συνέπειες ή τα αποτελέσματα ή τους κινδύνους της πράξης αυτής.

§ 3. Κατ' εξαίρεση δεν απαιτείται συναίνεση:

α) στις επείγουσες περιπτώσεις, κατά τις οποίες δεν μπορεί να ληφθεί κατάλληλη συναίνεση και συντρέχει άμεση, απόλυτη και κατεπείγουσα ανάγκη παροχής ιατρικής φροντίδας,

β) στην περίπτωση απόπειρας αυτοκτονίας

γ) αν οι γονείς ανήλικου ασθενή ή οι συγγενείς ασθενή που δεν μπορεί για οποιονδήποτε λόγο να συναίνεσει ή άλλοι τρίτοι, που έχουν την εξουσία συναίνεσης για τον ασθενή, αρνούνται να δώσουν την αναγκαία συναίνεση και υπάρχει ανάγκη άμεσης παρέμβασης, προκειμένου να αποτραπεί ο κίνδυνος για τη ζωή ή την υγεία του ασθενή.

3. Αστικός Κώδικας

Άρθρο 1532 - Συνέπειες κακής άσκησης

.....σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του πρώτου εδαφίου και επίκειται άμεσος κίνδυνος για τη σωματική ή την ψυχική υγεία του τέκνου, ο εισαγγελέας μπορεί να διατάσσει κάθε πρόσφορο μέτρο για την προστασία του, μέχρι την έκδοση της αποφάσεως του δικαστηρίου, στο οποίο πρέπει να απευθύνεται εντός 30 ημερών.

Άρθρο 1534

Σε περίπτωση όπου υπάρχει κατεπείγουσα ανάγκη ιατρικής επέμβασης, για να αποτραπεί κίνδυνος ζωής ή υγείας του τέκνου, ο εισαγγελέας πρωτοδικών μπορεί, αν αρνούνται οι γονείς, να δώσει αυτός αμέσως την απαιτούμενη άδεια, ύστερα από αίτηση του αρμόδιου για τη θεραπεία γιατρού ή του διευθυντή της κλινικής όπου νοσηλεύεται το τέκνο ή οποιουδήποτε άλλου αρμόδιου υγειονομικού οργάνου.

Σημαντικές εξάλλου είναι και οι αναφορές του Κώδικα Δεοντολογίας της ΠΕΕ-ΕΝΩΨΥΠΕ, άρθρο 4

§ 5. Στην έναρξη της ψυχοθεραπείας συμφωνείται ένα θεραπευτικό συμβόλαιο μετά από κατάλληλη ενημέρωση. Ο θεραπευτής οφείλει να ενημερώνει το παιδί, τον έφηβο και τους γονείς του,

§ 8. Ο παιδοψυχίατρος οφείλει να ενημερώσει το παιδί/έφηβο και τους γονείς, προκειμένου να επιτύχει συναίνεση του ενημερωμένου ασθενή και του κηδεμόνα ...

§ 16. Ο παιδοψυχίατρος οφείλει να συντονίζει την φροντίδα-θεραπεία που παρέχει, σε συνεργασία με άλλα άτομα που φροντίζουν το παιδί και να λαμβάνει υπόψη του τους διαφορετικούς βαθμούς εμπλοκής και νομικής εξουσίας που μπορεί να έχουν στην λήψη αποφάσεων και στην διαχείριση της θεραπείας.

§ 18. Εάν ο παιδοψυχίατρος κρίνει ότι οι υπεύθυνοι ενήλικες που αποφασίζουν για την θεραπεία του παιδιού/εφήβου δεν προτάσσουν το συμφέρον του παιδιού με αποτέλεσμα να απειλείται ψυχική ή άλλη βλάβη σε αυτό (π.χ. παραμέληση-κακοποίηση), τότε οφείλει να ενημερώσει τις αρμόδιες αρχές.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, εφόσον τίθεται ένδειξη παιδοψυχιατρικής θεραπείας (ψυχοθεραπεία, φαρμακευτική θεραπεία ή και νοσηλεία), οπότε η θεραπευτική ανάληψη της περίπτωσης ανηλίκου κρίνεται σκόπιμη, η ενημέρωση των γονέων και η προσπάθεια εξασφάλισης της συναίνεσής τους αποτελούν ορθή πρακτική. Αν πολύ σοβαροί λόγοι (π.χ. υποψία κακοποίησης) επιβάλλουν την μη ενημέρωση των γονέων, ενημερώνεται πάραυτα ο αρμόδιος εισαγγελέας, προκειμένου να αποφασίσει την τυχόν θεραπευτική ανάληψη του ανηλίκου.

Επίσης, σε περίπτωση, που οι γονείς παρότι ενημερώθηκαν δεν συνεργάζονται (μη προσέλευση ή ρητή άρνηση συνεργασίας) ή σε περίπτωση επείγοντος, λόγω κινδύνου για

τη ζωή ή τη σωματική ή την ψυχική υγεία του ανηλίκου, κρίνεται αναγκαία η ενημέρωση του αρμόδιου εισαγγελέα για τη λήψη του κατάλληλου μέτρου, όπως ο νόμος ορίζει.

Η θεραπευτική ανάληψή του ανηλίκου είναι, κατ' εξαίρεση, δυνατή και πριν την άδεια του αρμόδιου εισαγγελέα, εφόσον ο ανήλικος το έχει ζητήσει σαφώς και είτε υπάρχει επείγουσα ανάγκη, είτε αυτός διαθέτει την ηλικιακή (15 ετών τουλάχιστον), πνευματική και συναισθηματική ωριμότητα να κατανοήσει την κατάσταση της υγείας του, το περιεχόμενο της ιατρικής πράξης και τις συνέπειες ή τα αποτελέσματα ή τους κινδύνους της πράξης αυτής. Καλό θα ήταν η επείγουσα ανάγκη καθώς και η ωριμότητα του ανηλίκου να πιστοποιούνται πέραν του θεράποντος και από ακόμα έναν παιδοψυχίατρο.

ΠΡΟΤΑΣΗ

Η Ειδική Επιτροπή θεωρεί χρήσιμη την σύνταξη και αποστολή, με πρωτοβουλία της Διεύθυνσης Ψυχικής Υγείας προς τους επαγγελματίες ψυχικής υγείας παιδιών & εφήβων και τις παιδοψυχιατρικές υπηρεσίες, κατευθυντήριων οδηγιών και διευκρινήσεων για την υποδοχή και ανάληψη σε θεραπεία, ασυνόδευτων παιδιών (ιδίως εφήβων), ώστε να διασφαλίζεται το συμφέρον των ανηλίκων και οι επαγγελματίες να έχουν στη διάθεση τους το κατάλληλο δεοντολογικό /νομικό πλαίσιο.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ

1. Γραφείο Υπουργού Υγείας, κ. Α. Γεωργιάδη
2. Γραφείο Υφυπουργού Υγείας, κας Ζ. Μακρή
3. Γραφείο Γενικού Γραμματέα Υγείας, Κ. Π. Καλλίρη
4. Αυτοτελή Υπηρεσία Προστασίας
Δικαιωμάτων Ασθενών

Για την Ειδική Επιτροπή
Ο Πρόεδρος

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ

1. Συνήγορο του Πολίτη
Χατζηγιάννη Μέξη 5, ΤΚ 115 28 ΑΘΗΝΑ
2. Παιδοψυχιατρική Εταιρεία Ελλάδος - Ένωση
Ψυχιάτρων Παιδιών & Εφήβων
Μαιάνδρου 23 - Αιγινήτου (1^{ος} όροφος)
ΤΚ 115 28 ΑΘΗΝΑ

ΒΛΑΣΗΣ ΤΟΜΑΡΑΣ

